

सुनापति गाउँपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड: (क) रामेछाप, वागमती प्रदेश नेपाल, संख्या १

मिति: २०७८/०६/०५

भाग-३

सुनापति गाउँपालिकाको कार्यालय

हिलेदेवी, रामेछाप ।

वागमती प्रदेश

सुनापति गाउँकार्यपालिकाले बनाएको तल लेखिएबमोजिमको कार्यविधि सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

सम्बत २०७७ सालको ऐन/नियमावली/कार्यविधि/निर्देशिका नं. ६

सुनापति विपद् व्यवस्थापन कोष संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि ,२०७८

प्रस्तावना :

प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद्बाट सर्वसाधारणको जीउज्यान र सार्वजनिक ,निजी तथा व्यक्तिगत सम्पति, प्राकृतिक एवं सांस्कृतिक सम्पदा र भौतिक संरचनाको क्षति हुदा क्षतिपूर्ति स्वरुप दिइने राहत प्रकृयालाई व्यवस्थित गर्न वान्छनिय भएकोले ,

नेपालको संविधानको अनुसूची ८ मा व्यवस्था भएको एकल अधिकार तथा स्थानिय सरकार संचालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ३, दफा ११ को उपदफा २ को नं ६ बमोजिम एवं स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (२) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी गाँउ कार्यपालिकाको मिति २०७८/०६/०५ को कार्यपालिकाको बैठकबाट यो कार्यविधि स्वीकृत गरी लागु गरिएको छ ।

परिच्छेद १

संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

१ संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

१.१ यस कार्यविधिको नाम : “सुनापति विपद् व्यवस्थापन कोष संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०७८” रहेको छ ।

१.२ यो कार्यविधि गाँउ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत भएको मिति देखि लागु हुनेछ ।

२. परिभाषा :

विषय प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,

क) कार्यविधि भन्नाले सुनापति विपद् व्यवस्थापन कोष संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि ,२०७८ सम्भन्नु पर्छ ।

ख) कोष भन्नाले विपद् व्यवस्थापन कोष तथा संचालन तथा व्यवस्थापन कोष भन्ने सम्भन्नु पर्छ ।

ग) व्यवस्थापन समिति भन्नाले विपद् व्यवस्थापन कोष तथा संचालन तथा व्यवस्थापन कोष व्यवस्थापन समिति भन्ने सम्भन्नु पर्छ ।

घ) कार्यपालिका : भन्नाले सुनापति गाउँ कार्यपालिका सम्भन्नु पर्छ ।

ड) विपद् भन्नाले कुनै स्थानमा आपतकालीन अवस्था सिर्जना भई जन वा धनको साथै जीवनयापन र वातावरणमा प्रतिकूल असर पार्ने प्राकृतिक वा गैरप्राकृतिक विपद् सम्झनु पर्छ ।

३. कोष स्थापना :

३.१ विपद् व्यवस्थापन कोष नाम गरेको एक कोषको स्थापना हुनेछ ।

४. कोषको कार्यलय :

४.१ कोषको सचिवालय गाउँ कार्यपालिकाको कार्यलयमा रहने छ ।

परिच्छेद २

कोषको अवधारण लक्ष्य उद्देश्य र नीति

५. कोषको अवधारणा :

सुनापति गाउँपालिकामा हुने सबै प्रकारका प्राकृतिक तथा मानव सृजित विपद् तथा प्रकोपबाट प्रभावित व्यक्ति, परिवार, संघसंस्थाको संख्यामा कमी ल्याउन तथा आम जनमानसमा प्राकृतिक विपद्बारे सचेतना अभिवृद्धि गर्दै विपद्बाट हताहत हुनेको संख्या न्यूनिकरण गर्न पीडित परिवारको पहिचान गरी राहत सहयोग पुर्याउनु नै कोषको अवधारण हुनेछ ।

६. लक्ष्य :

प्राकृतिक तथा मानव सृजित प्रकोपमा परेका परिवार संघसंस्थालाई राहत तथा पुनःस्थापनामा सहयोग पुर्याउने विपद् जोखिम व्यवस्थापन कृयाकलापको पहिचान तथा प्राथमिकीकरण गर्दै विपद् व्यवस्थापनको क्षमतामा अभिवृद्धि गरी मानवीय तथा भौतिक क्षतिमा कमी ल्याउनु यस कोषको लक्ष्य रहेको छ ।

७. उद्देश्य:

कोषको उद्देश्यहरु देहाय बमोजिम हुनेछन्:

७.१ विपद् पीडितको उद्धार तथा पुनःस्थापनाका लागि जिल्ला प्रदेश तथा संघ स्थित सबै कार्यालय संघसंस्था बीच समन्वय गर्नुका साथै जनसहभागिता जुटाउन पहल गर्ने ।

७.२ विपद्का दृष्टिकोणले गाउँपालिकाका जोखिमपूर्ण क्षेत्रहरुको पहिचान गरी विपद् रोकथाम तथा विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि भौतिक तथा चेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गर्ने ।

७.३ विपद्बाट हुन सक्ने जोखिमलाई न्युनिकरण गर्न नीतिगत तथा संस्थागत सुधार गर्ने ।

७.४ विपद् पीडितको आधारभूत आवश्यकताको परिपूर्तिका लागी क्षतिको मुल्यांकनका आधारमा तत्काल राहत उपलब्ध गराई सहयोग गर्ने ।

७.५ भवन तथा पूर्वाधार निर्माण कार्य प्रारम्भ गर्दा वातावरण मैत्री तथा भवन निर्माण आचार संहिता बमोजिम गर्ने गराउने ।

७.६ स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका २०६८ बाट निर्देशित विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमामा जोड दिने ।

७.७ विपद्बाट हुने सक्ने मानविय तथा भौतिक क्षतिको न्युनिकरणका लागि गाउँपालिकाको क्षमता विकास गर्ने ।

७.८ विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा काम गर्ने सबै निकायका बिच समन्वय गर्ने ।

७.९ विपद्बाट पिडित व्यक्तिलाई तत्काल उद्धार तथा राहत सहयोगको लागि कोषको व्यवस्था गर्ने ,

७.१० विपद् व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण, भवन निर्माण व्यवस्थापन सम्बन्धमा प्रचलित कानुन बमोजिम गर्ने गराउने ।

८. नीति :

८.१ विपद् पीडितको तत्काल उद्धार गर्ने ।

८.२ विपद् पीडितलाई उद्धार पछि राहत सहयोग उपलब्ध गराउने ।

८.३ विपद् पीडितलाई परिचान गरि तत्काल पुनःस्थापनाको लागि सहयोग पुऱ्याउने ।

८.४ विपद् पीडितलाई सहयोग उपलब्ध गराउनका लागि सम्बन्धित सबै बीच समन्वय गर्ने ।

८.५ स्थानीय तहमा भवन निर्माण आचारसंहिता बमोजिम भौतिक संरचना निर्माण गर्ने गराउने तथा स्थानीय तहमा विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा तथा कार्यन्वयन गर्ने ।

परिच्छेद ३

कोष व्यवस्थापन तथा संचालन सम्बन्धी व्यवस्था

९. कोषको व्यवस्थापन तथा संचालन सम्बन्धी व्यवस्था :

९.१ कोषको लक्ष्य तथा उद्देश्य प्राप्तीको लागि देहाय बमोजिमको गाउँपालिका स्तरीय व्यवस्थापन समिति गठन हुनेछ ।

क) गाउँपालिका अध्यक्ष	अध्यक्ष
ख) गाउँपालिका उपाध्यक्ष	सदस्य
ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य
घ) नेपाल प्रहरी स्थानीय प्रमुख	सदस्य
ङ) वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समितिको संयोजक	सदस्य
च) रेडक्रस सोसाइटी गाउँपालिका शाखा हेर्ने संयोजक	सदस्य
छ) गाउँपालिकाको प्राविधिक (इन्जिनियर) संयोजक	सदस्य
ज) गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन शाखा हेर्ने संयोजक	सदस्य सचिव

९.२ विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार बस्नेछ ।

९.३ बैठकको आव्हान समितिका अध्यक्षले गर्नेछ, भने सदस्य सचिवले बैठक बोलाउनेछ ।

९.४ आवश्यकता अनुशार व्यवस्थापन समितिको बैठक जुनसुकै समयमा बस्नेछ ।

९.५ व्यवस्थापन समितिको सम्पूर्ण सदस्य संख्याको कम्तिमा पचास प्रतिशत सदस्य उस्थित भएमा बैठकको गणपुरक संख्या पुरा भएको मानिनेछ ।

९.६ बैठकको निर्णय अध्यक्षद्वारा प्रमाणित गर्नुपर्नेछ ।

१०. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार :

१०.१ विपद् व्यवस्थापन कोष संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

क) विपद् व्यवस्थापनका लागि आर्थिक सहयोग श्रोत जुटाउने ,

ख) कोषको बार्षिक योजना तर्जुमा गरि गाउँसभामा पेश गर्ने,

ग) विपद् सम्बन्धी चेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने,

घ) विपद्बाट पीडित व्यक्ति परिवार र संघसंस्थालाई तत्काल राहत उपलब्ध गराउने,

ङ) विपद्बाट पीडितका लागि पुनःस्थापनाको व्यवस्था गर्ने ,

च) बार्षिक योजना तथा कार्यक्रम संचालन गर्दा वातावरण मैत्री बनाउन समन्वयकारी भुमिका निर्वाह गर्ने,

छ) विकास प्रकृत्यामा विपद् जोखिम न्यूनिकरणलाई मुल प्रवाहिकरण गर्ने ,

ज) कोषको कार्यहरुको अनुगमन, सुपरीवेक्षण तथा प्रगति समिक्षा गर्ने,

झ) स्थानीय तहका विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी योजनाको तर्जुमा र कार्यन्वयन गराउदै विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई संस्थागत गरी विपद् उत्थानशिल समाज निर्माण गर्ने ।

११. अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार :

अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ,

क) बैठकको अध्यक्षता गर्ने,

ख) बैठक बोलाउन सचिवलाई निर्देशन दिने,

ग) बैठकमा प्रस्ताव पेश गर्ने,

घ) समितिका सदस्यलाई कामको बाँडफाँड गर्ने तथा कामको आवश्यक समन्वय गर्ने,

ङ) कोषको वित्तिय श्रोत जुटाउने र परिचालन गर्ने,

- च) कोषको निर्णयहरु सार्वजनिक गरी पारदर्शिता कायम गराउने ,
- छ) कोषको बैठक सहभागितात्मक रुपमा गराउने ,
- ज) कोषका तर्फबाट अन्य निकायमा प्रतिनिधित्व गर्ने गराउने,
- झ) कोषका तर्फबाट अन्य निकाय संघ संस्थासंग सम्झौता गर्नुपर्ने भए गर्ने गराउने,
- ञ) कोषको योजना तर्जुमा तथा सो को स्वीकृति गर्न गराउन आवश्यक कारवाही गर्ने गराउने ,
- ट) कोषका कामको अनुगमन मूल्यांकन गर्ने ।

१२. सदस्य सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार :

कोषको सदस्य सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- क) अध्यक्षको आदेशअनुसार बैठक बोलाउने, अध्यक्ष संग सल्लाहमा छलफलका विषयबस्तुहरु तयार गरि निर्णयार्थ बैठकमा पेश गर्ने,
- ख) बैठकको निर्णय लेख्ने कोषको सबै कागजातहरु जिम्मा लिने,
- ग) कोष संग सम्बन्धित सुचनाहरु तथ्याङ्क तथा अभिलेख अध्यावधिक गर्ने ,
- घ) अध्यक्षले तोकेका अन्य कार्यहरु गर्ने,
- ङ) कोषका प्रशासनिक तथा अन्य दैनिक कार्यहरु गर्ने,
- च) कोषका कार्यक्रम तर्जुमा स्वीकृती र कार्यान्वयन गर्न आवश्यक कारवाही गर्ने,
- छ) कार्यक्रम अनुगमन गर्ने गराउने,
- ज) कोषको चलअचल सम्पतीको संरक्षण गर्ने गराउने,

१३. सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार :

कोषको सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ,

- क) बैठकमा सहभागी भई छलफलमा सकृयतापूर्वक भाग लिने,

- ख) अध्यक्षको काममा सहयोग पुऱ्याउने ,
ग) तोकिएको जिम्मेवारी पुरा गर्ने,
घ) कोषका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्न सहयोग पुऱ्याउने ।

परिच्छेद ४

आर्थिक तथा प्रशासनिक व्यवस्था

१४.१ कोषमा देहायका रकमहरु रहनेछन्,

क) गाउँसभाबाट विपद व्यवस्थापन कोषका लागि बार्षिक रुपमा विनियोजन हुने रकम

ख) अन्य स्थानीय तहबाट प्राप्त हुने रकम,

ग) दातृ निकाय परियोजना गैह्रसरकारी संस्था बाट प्राप्त हुने रकम,

घ) कोषलाई सेवा शुल्क बाट प्राप्त हुने रकम,

ङ) कोषलाई अन्य विभिन्न स्रोतहरुबाट प्राप्त हुने रकम,

च) संघीय सरकार, प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान प्राप्त हुने रकम,

१४.२ कोषको रकम नेपाल राष्ट्र बैकद्वारा 'क' वर्गको इजाजत प्राप्त कुनैपनि बैकमा छुट्टै खाता खोलि जम्मा गरिने छ । कोषको सञ्चालन गाउँपालिका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र लेखापालको संयुक्त दस्तखत बाट हुनेछ ।

१४.३ कोषको लेखापरिक्षण प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

१५. कोषको आर्थिक व्यवस्था

कोषको आर्थिक व्यवस्था यस कार्यविधिमा तोकिए बमोजिम र अन्य कुराको हकमा स्थानीय तहको आर्थिक प्रशासन सम्बन्धि प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

१६. वर्जित गरिएको बारे

कोषमा जुन प्रयोजनका लागि रकम प्राप्त भएको हो सो प्रयोजन बाहेक अन्य कार्यमा रकम खर्च गर्न वर्जित गरिएको छ ।

१७. प्रशासनिक व्यवस्था:

कोषको प्रशासनिक तथा आर्थिक कारोबार गाउँ कार्यपालिकाको कर्मचारीहरूबाट नै संचालन गरिनेछ ।

१८. बैठक भत्ता

कोषको व्यवस्थापन समितिको बैठकमा भाग लिने पदाधिकारी तथा सदस्यहरू एवं अन्य आमन्त्रितलाई नियम अनुशार भत्ता उपलब्ध गराइनेछ ।

१९. कार्यक्रम संचालन सम्बन्धी खर्च व्यवस्था

१९.१ कोषबाट संचालन हुने कार्यक्रमहरू कोषले आफै वा अन्य सरकारी गैरसरकारी निकायसंग मिलेर संचालन गर्न सक्नेछ ।

१९.२ कोषले आफ्नो कार्यक्रम गैरसरकारी निकायसंग मिलेर प्राविधिक सहयोगबाट संचालन गर्न सक्नेछ ।

१९.३ गाउँपालिका क्षेत्रभित्र प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रमहरू अन्य कुनै निकायद्वारा संचालन गरिन्छ भने उक्त कार्यक्रम संचालनको स्वामित्व गाउँ कार्यपालिकामा रहेको मानिनेछ ।

२०. राहत तथा उद्धार कार्य संचालन सम्बन्धी व्यवस्था :

गाउँपालिकाका कुनै पनि वडामा विपद आइपरेको अवस्थामा देहायबमोजिमको व्यवस्थापन गरिनेछ ।

क) विपद् प्रभावित स्थानको पहिचान गरी तत्काल उद्धार को व्यवस्था गरिनेछ ।

ख) उद्धार पछि विपद प्रभावित व्यक्ति ,परिवार तथा संघ संस्थाहरूको वर्गिकरण गरी वडा कार्यलय मार्फत लगत राख्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

ग) वडा समितिको बैठक द्वारा विपद प्रभावित वा पीडितहरुको सर्जमिन मुचुल्का गराइ राहत अनुदानका लागि वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समितिमा सिफारिस गरिनेछ।

घ) वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समितिबाट विपद व्यवस्थापन कोष संचालन तथा व्यवस्थापन समिति समक्ष राहत वितरणका लागि सिफारिस व्यवस्था मिलाईनेछ ।

ड) यस खण्डमा जेसुकै लेखिएतापनि कार्यपालिकाको निर्णय अन्तिम मानिनेछ ।

२१. विपद प्रभावितको वर्गिकरण

विपद प्रभावितको वर्गिकरण देहायबमोजिम हुनेछ ।

क) प्रभावित

प्राकृतिक तथा मानव सृजित विपद जस्तै भुकम्प, बाढी पहिरो, आगलागी, महामारी अनिकाल, पशु तथा चराहरुमा हुने फ्लु, सर्पदंश, जनावर आतंक आदी बाट सामान्य क्षति भएका परिवार तथा संघ संस्थाहरु यस वर्गमा पर्दछन् ।

ख) आंशिक प्रभावित

प्राकृतिक वा मानव सृजित विपदबाट प्रभावित भएकाहरु जस्तै घरमा सामान्य क्षति भएका तर बस्न लायक, बाढी पहिरोले खेतवारी सामान्य क्षति पुऱ्याएका, आगलागी भइ घर तथा मानव जन चौपाया पशुपंक्षीमा सामान्य भौतिक क्षति भएकाहरु यस वर्गमा पर्दछन् ।

ग) अति प्रभावित

प्राकृतिक वा मानव सृजित विपद बाट प्रभावित भइ धन जनको क्षति व्यहोरेको परिवारका सदस्यको मृत्यू भएका बसोबास गर्ने घर एवं अन्य भौतिक पूर्वाधार नष्ट भएका अड्ग भड्ग भई जिविकोपार्जनको लागि अन्य माथि आश्रित हुन पुगेकाहरु यस वर्गमा पर्दछन् ।

२२. राहत वितरण व्यवस्थापन सम्बन्धी

क) विपद् प्रभावित क्षेत्र रहेका सम्बन्धित वडाको सिफारिसमा विपद प्रभावितहरुलाई बुदा नं २१(क) वर्गिकरणमा परेकाहरुलाई बढीमा १०,०००।-(दश हजार) सम्म उपलब्ध गराउने,

- ख) प्रभावित क्षेत्र रहेको सम्बन्धित वडाको सिफारिसमा विपद प्रभावितहरूलाई बुदा नं २१(ख) वर्गिकरणमा परेकाहरूलाई बढीमा १५,०००।-(पन्ध्र हजार सम्म) उपलब्ध गराउने,
- ग) प्रभावित क्षेत्र रहेको सम्बन्धित वडाको सिफारिसमा विपद प्रभावितहरूलाई बुदा नं २१(ग) वर्गिकरणमा परेकाहरूलाई देहाय बमोजिम रकम उपलब्ध गराउने,
- अ) परिवारका सदस्यहरू मृत्यु भएमा प्रति परिवार रु .१,००,०००।-(एक लाख),
- आ) अंग भंग भएका परिवारलाई प्रति परिवार रु २०,०००।-(बीस हजार),
- इ) घरवार विहिन परिवारलाई प्रति परिवार राहत स्वरुप रु .३०,०००।-(तीस हजार),
- ई) शारिरिक रुपमा घाइते भई उपचारत अवस्थामा रहेका प्रति व्यक्ति रु.१०,०००।-(दश हजार),
- उ) प्राकृतिक वा मानव सृजित विपद जस्तै बाढी पहिरो, भूकम्प, आगलागि कारण मरेको बाखा/बगुर प्रति वटाको ५ देखि १० हजार, गाई/गोरु प्रति वटाको रु १० देखि १५ हजार र भैसी/रागा प्रतिवटाको २० देखि ३० हजारका दरले राहत उपलब्ध गराउने ,
- ऊ) यसमा उल्लेख भएका बाहेक प्राकृतिक विपदबाट गम्भिर रुपमा क्षति भएको राहत वितरण सम्बन्धमा कार्यपालिको बैठकबाट निर्णय गरि वितरण गर्न सकिने ।

२३.वडा स्तरीय विपद प्रभावित पहिचान समिति :

वडा स्तरीय विपद प्रभावित पहिचान समिति देहायबमोजिम हुनेछ ।

क)वडा अध्यक्ष	संयोजक
ख) वडा सदस्यहरू	सदस्य
ग) सम्बन्धित वडामा रहेका सुरक्षा निकायका प्रमुख	सदस्य
घ) सम्बन्धित वडामा रहेका स्वास्थ्य निकायका प्रमुख	सदस्य
ड) गाउँपालिकाले तोकेको प्राविधक	सदस्य
च) वडा सचिव	सदस्य सचिव

परिच्छेद ५

विविध

२४. विविध

कोषबाट कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने: गाउँपालिकाको कार्यालय, गाउँपालिका र यस अर्न्तगतका समिति वा उपसमिति बाट विपद सम्बन्धि कार्यक्रम संचालन गर्दा यस कोषबाट मात्र संचालन गरिनेछ ।

२५. जाँच पास तथा फरफारक:

कोष बाट संचालन गरिने कार्यक्रमको जाँच पास तथा फरफारक प्रचलित कानुन बमोजिम हुनेछ

२६. गाउँपालिका विकास योजनामा समावेश गर्ने:

कोष बाट स्वीकृत वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमहरु गाउँपालिकाको विकास योजनामा समावेश गर्नुपर्नेछ ।

२७. कार्यविधिको संशोधन

यस कार्यविधिलाई संशोधन गर्न आवश्यक देखिएमा व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमा कार्यपालिकाले गर्नेछ ।

२८. बचाउ र खारेजी:

क) यस कार्यविधिमा व्यवस्था भएका कुराहरुको हकमा स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय तहको आर्थिक प्रशासन सम्बन्धि प्रचलित कानुन संग बाजिन गएमा बाजिएको हदसम्म स्वतः खारेज भएको मानिने छ ।

ख) कुनै कारण बाट कोष संचालन हुन नसकेमा गाउँकार्यपालिकाले कोषलाई खारेज गर्न सक्नेछ ।

ग) कोष खारेज भएमा कोषमा रहेको चल अचल सम्पति तथा दायित्व गाउँकार्यपालिकाको कार्यालयमा स्वतः सार्नेछ ।